

Redegørelse afgivet af statsministeren (Mette Frederiksen) den 20. april 2023

Redegørelse

om

rigsfællesskabet 2023

(Skriftlig redegørelse)

I denne redegørelse til Folketinget orienteres der om Færøernes og Grønlands økonomi samt om regeringens samarbejder, initiativer og fælles indsatsområder med Færøerne og Grønland.

Emnerne i redegørelsen er udtryk for en prioritering, og der er taget højde for andre redegørelser med relation til rigsfællesskabet, herunder R 5 (8/2 2023) om Arktis, R 2 (6/10 2021) om nordisk samarbejde og R 3 (6/10 2021) om grænsehindringer i Norden. Der henvises til Redegørelse om rigsfællesskabet 2014 (R 12 8/4 2014) for en orientering om selvstyreordningerne, herunder statens tilskud til Færøerne og Grønland.

1. FÆRØERNE

1.1 Færøernes økonomi

Færøernes økonomi er fortsat i højkonjunktur. Beskæftigelsen er historisk høj, og der er ikke ledig arbejdskraft. Eksportprisen på fiskevarer er meget høj, og inflationen er som i det øvrige Europa steget kraftigt det seneste år. Der har de senere år med den gunstige konjunkturudvikling været overskud i landskassen, og der ventes også overskud i 2023. Finanspolitikken er fortsat ikke holdbar på længere sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Færøernes Økonomiske Råd (Rådet) arbejder aktuelt på nye opdaterede beregninger af den finanspolitiske holdbarhed. Resultaterne ventes at foreligge senere i år. Rådet har tidligere vurderet, at der er behov for varige budgetforbedringer på 5 pct. af BNP for at sikre balance mellem offentlige indtægter og udgifter på lidt længere sigt. Færøerne står over for et kraftigt demografisk skift. Antallet af ældre over 70 år ventes næsten fordoblet frem mod 2060. Det vil

øge udgifterne til bl.a. pension, ældrepleje og sundhedsvæsen. Skatteindtægterne vil samtidig falde, da der er udsigt til færre personer i den erhvervsaktive alder. Finanspolitisk holdbarhed kan opnås via øgede skatteindtægter, lavere offentlige udgifter eller arbejdsudbudsreformer.

Det er besluttet at forhøje pensionsalderen på Færøerne frem mod 2030 fra 67 år til 68 år, hvorefter den følger udviklingen i levealderen. Der er dog ikke tale om en levetidsindeksering. Pensionsalderen kan højest stige et halvt år hvert femte år. De seneste 25 år er levealderen i gennemsnit steget med 1¼ år hvert femte år. Ifølge Rådet vil forhøjelsen af pensionsalderen løse knap ¼ af holdbarhedsproblemet, og der er således behov for yderligere tiltag. Rådet har bl.a. opfordret til, at der indføres finanspolitisk regulering, som begrænser den offentlige udgiftsvækst.

I koalitionsaftalen af 22. december 2022 for Færøernes nye landsstyre er det anført, at man vil sikre en holdbar og selv bærende økonomi, hvor underskud på de offentlige finanser vendes til overskud, og hvor man år for år kommer tættere på målet om en langtidsholdbar økonomi. Der vil blive udarbejdet et finanspolitisk regelsæt, og der skal foretages omlægninger i ressourceafgifterne i havbrugserhvervet og i fiskeriet. Det fremgår også, at skatteniveauet skal justeres fuldt finansieret til gavn for lavindkomstgrupper og for at øge arbejdsudbuddet. Omvendt lægges der op til, at arbejdsugen afkortes med én time hvert andet år til den er på 37 timer. På både det private og det offentlige arbejdsmarked er arbejdstiden ifølge overenskomsterne på 39-40 timer om ugen. På omsorgsområdet lægges der op til, at de lavest lønnede får en lønstigning for bedre at kunne fastholde og rekruttere nye medarbejdere.

Nationalbanken har tidligere peget på en række muligheder for at øge de offentlige indtægter og styrke den finanspolitiske holdbarhed. Især indførelse af beskatning af boliger, som samtidig også ville udgøre en automatisk stabilisator,

der dæmper udsving i realøkonomien og den finansielle sektor. Politisk er det hidtil blevet afvist at indføre boligbeskatning.

Færøernes Økonomifond blev oprettet i 2011 og har til formål at kunne understøtte en selv bærende økonomi og bidrage til konjunkturudligning. Fonden havde beskedne indtægter frem til 2016, hvor indtægtsgrundlaget blev udvidet til at omfatte en andel af overskud i landskassen. I 2018 blev indtægtsgrundlaget udvidet yderligere med indtægter fra fiskeriafgifter. Det nye landsstyre vil fortsætte opbygningen af fondens formue, som udgjorde 0,8 mia. kr. ved udgangen

af 2021. En opgørelse af fondens formue ved udgangen af 2022 foreligger først senere i 2023.

Offentlige finanser

Valget til Lagtinget i december 2022 medførte, at der ikke blev vedtaget en finanslov for 2023. Det nye færøske landsstyre fremlagde den 14. februar 2023 forslag til finanslov for 2023 (FFL23), hvor der budgetteres med et overskud på drifts-, anlægs- og udlånsaldoen (DAU) på 141 mio. kr. eller skønsmæssigt ½ pct. af BNP, jf. tabel 1.

Tabel 1. Landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), 2017-2023. Mio. kr.

	R 2017	R 2018	R 2019	R 2020	R 2021	Skøn 2022	FFL 2023
Indtægter i alt	5.443	5.479	5.853	5.762	6.325	6.715	6.940
- Statens tilskud	642	642	642	642	642	642	617
Driftsudgifter mv.	4.577	4.765	4.970	5.538	5.737	6.025	6.169
Anlægsudgifter	302	442	454	515	451	490	630
DAU-saldo	563	272	428	-291	138	200	141
Ekstraord. indtægter ¹	-339	301	-144	-7	74	-153	-182
DAU inkl. ekstraord. indt.	224	573	284	-298	212	47	-39

1. I juni 2018 bortfaldt et statslån på 500 mio. kr., da Færøerne ikke inden dette tidspunkt havde haft indtægter fra olieudvinding, jf. aftale af 10. juni 1998 mellem regeringen og landsstyret.

Kilde: Landsstyreområdet for finansanliggender (Figgjarmálaráðið).

På finansloven for 2022 (FL22) blev der budgetteret med et mindre overskud på DAU-saldoen på 38 mio. kr. Landsstyreområdet for Finansanliggender har efterfølgende opjusteret skønnet til et overskud på 200 mio. kr. Rådet har tidligere bemærket, at der i den nuværende konjunktursituation og i lyset af udfordringerne med at sikre finanspolitisk holdbarhed bør være overskud på de offentlige finanser. Det skal også ses i sammenhæng med, at en del af pensionsindbetalingerne på Færøerne beskattes på indbetalingstidspunktet, og at landskassen således understøttes af indtægter nu, hvor de tilknyttede udgifter først afholdes, når borgerne går på pension og har et større forbrug af offentlige velfærdsydelser.

Landsstyret har på FFL23 prioriteret midler til bl.a. sundhedsområdet, folkeskoleområdet, øget digitalisering i den offentlige sektor, forberedelse af en fornyelse af færgeflåden samt oprettelse af en færøsk repræsentation i USA.

Statens tilskud til Færøerne har i perioden 2015-2022 været nominelt uændret på 641,8 mio. kr. årligt. Der har dermed været en real aftrapning i perioden. Færøernes nye landsstyre ønsker at statens tilskud reduceres nominelt med 25 mio. kr. årligt de næste fire år, hvorved Færøerne samtidig påtager sig et større ansvar for finansieringen af socialforsorgen,

der ikke er et overtaget sagsområde. Statens tilskud ventes i år at udgøre knap 9 pct. af landskassens samlede indtægter.

Landskassens bruttogæld udgjorde 4,8 mia. kr. eller godt 18 pct. af BNP ved udgangen af 2022. Gælds niveauet er internationalt set beskedent, og renten på gælden er lav.

Landskassen har aktuelt en likviditet i Landsbanken på 3,4 mia. kr., og nettogælden er således på 1,4 mia. kr. eller godt 5 pct. af BNP. Det skal bemærkes, at midlerne i Færøernes Økonomifond indgår i den likvide reserve.

Færøernes internationale kreditvurdering har siden 2019 været på niveau Aa2 med stabile udsigter. I den seneste vurdering fra oktober 2022 bemærkede Moody's, at en højere rating bl.a. forudsætter et bredere erhvervsgrundlag, der er mindre afhængigt af fiskeriet. En lavere rating kan omvendt blive aktuel, hvis bl.a. relationerne til Danmark svækkes. Det fremhæves i vurderingen, at den stabile relation til Danmark vægter positivt, og at økonomisk støtte fra Danmark anses for meget sandsynlig i tilfælde af likviditetsudfordringer. Færøerne har ansvaret for den økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres.

Konjunkturudviklingen

Færøernes Statistik (Hagstova) har i februar 2023 for første gang offentliggjort tal for Færøernes BNP i faste priser for perioden 2008-2021. Hidtil har der alene forelagt tal i årets priser. Opgørelsen viser, at Færøernes økonomi har været i betydelig fremgang siden 2011 med en vækst i real BNP på godt 3 pct. årligt i gennemsnit. I 2020 faldt den økonomiske aktivitet kortvarigt i forbindelse med corona-krisen, men væksten tiltog hurtigt igen. Rådet skønner i sin seneste rapport, at nominel BNP steg med 8 pct. i 2021 og 10¼ pct. i 2022. Rådets skøn foreligger alene i løbende priser, men det forventes, at Rådet i deres kommende rapporter også vil overgå til at udarbejde skøn i faste priser.

Udviklingen er tydeligt afspejlet på arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsen har været stigende i en længere årrække og i december 2022 var på godt 28.300, hvilket er historisk højt. Ledigheden har siden juni 2022 været på 0,7 pct., og der er således reelt fuld beskæftigelse på Færøerne.

Lønveksten er det seneste år tiltaget fra 2,2 pct. (målt ved lønsum pr. medarbejder) til 3,5 pct. og er således fortsat moderat. I fiskeriet er lønningerne dog steget med 13,2 pct., men da lønningerne i erhvervet følger indtjeningen, er der ikke her risiko for en løn-pris-spiral.

Rådet har bl.a. opfordret til, at der iværksættes politisk tiltag, som kan øge tilgangen af arbejdskraft fra udlandet. Det er samtidig Rådets vurdering, at de begrænsede ledige ressourcer på arbejdsmarkedet udgør en væsentlig barriere for fortsat høj økonomisk fremgang.

Forbrugerpriserne på Færøerne var i november 2022 godt 10 pct. højere end året før. Det er den største årlige stigning i 40 år. Det er især prisudviklingen på importerede fødevarer og olie samt udgifter til bolig, der har medvirket til øget inflation. Færøernes energiforsyning er ikke, som for en stor del af Europa, baseret på naturgas fra Rusland, men på olie og vedvarende energi.

Rådet forventer, at den høje inflation vil medvirke til, at væksten i nominel BNP aftager til 2¾ pct. i 2023 som følge af en bredt funderet afdæmpning i både den indenlandske efterspørgsel (offentligt og privat forbrug og investeringer) og især i eksporten.

Fiskeri og havbrug udgør drivkræfterne i Færøernes økonomi, og eksporten af fisk omfatter knap 95 pct. af vareeksporten. Den økonomiske fremgang har især baggrund i øgede fangster i det pelagiske fiskeri (makrel, blåhvilling og sild) og større mængder laks fra havbrug. Fiskeerhvervene har samtidig de senere år været begunstiget af ualmindelig høje eksportpriser, fx steg lakseprisen 48 pct. fra 2021 til 2022. Det afspejles også i et historisk højt niveau for vareeksporten, der udgjorde 12,7 mia. kr. 2022 eller godt 26 pct. mere end i 2021.

Vareeksporten til Rusland udgjorde i 2020 og 2021 ca. 23 pct. af den samlede vareeksport, og Rusland var således et vigtigt marked for Færøerne. Efter Ruslands krig i Ukraine er Færøernes eksport til Rusland faldet kraftigt, og udgøres

nu stort set kun af bunkring mv. til russiske skibe i færøske havne samt i slutningen af 2022 en mindre mængde sild, som det er vanskeligt at afsætte på andre markeder.

Turisterhvervene på Færøerne blev i 2020 hårdt ramt af covid-pandemien. Antallet af overnatninger på hoteller mv. faldt med 43 pct. til 95.000, og der var et markant fald i den tilknyttede beskæftigelse. I 2021 steg antallet af overnatninger til 174.000, og var dermed tilbage på niveauet før corona, og i 2022 steg antallet yderligere til 229.000. Turisme er således i betydelig fremgang på Færøerne og bidrager bl.a. til et bredere erhvervsgrundlag og nye indtægter.

Boligpriserne på Færøerne er i perioden 2013-2021 steget med 75 pct. Udviklingen har bl.a. været drevet af højere indkomster, faldende renteniveau og øget indvandring af arbejdskraft. Boligudbuddet er samtidig ikke fulgt med under opsvinget. Størstedelen af udlåne til boligmarkedet er med afdrag. Boligejerne har dog for de flestes vedkommende variabelt forrentede lån, og for ca. 85 pct. af disse boliglån er der mindre end ét år til næste rentetilpasning. De stigende renter vil dermed forholdsvis hurtigt få gennemslag. Det er Nationalbankens vurdering, at det – sammen med inflationspresset – må formodes at svække boligejernes evne til at servicere deres gæld.

De færøske banker er de senere år blevet bedre kapitaliseret, og deres kapitaloverdækning er kommet mere på afstand af de regulatoriske krav end tidligere.

Færøernes befolkning er siden starten af det økonomiske opsving i 2011 vokset med knap 6.000 personer og udgjorde 54.255 pr. 1. januar 2023.

1.2 Justitsområdet på Færøerne

Rigspolitiet besluttede i 2022 at tildele flere ressourcer til Færøernes Politi med henblik på at styrke politikredsen. Antallet af politibetjente vil blive øget, og der oprettes bl.a. et ledelsessekretariat. Justitsministeren vil løbende vurdere behovet for fortsat at udvikle politiet på Færøerne.

Færøernes Politi har arbejdet med organisatoriske ændringer, så kredsene nu er tilpasset politireformen, der trådte i kraft den 1. januar 2021.

Kriminalforsorgen arbejder på at forbedre forholdene i arresten på Færøerne, herunder beskæftigelsesmulighederne for de indsatte. Derudover er muligheden for at indføre afsoning på egen bopæl med elektronisk fodlænke blevet afdækket, og Justitsministeriet arbejder på et lovforslag om en fodlænkeordning. Kriminalforsorgen har desuden indledt dialog med en privat aktør på Færøerne om at etablere udslusningsfængselslignende pladser.

Regeringen og Færøernes landsstyre indgik den 7. juni 2022 hensigtserklæring om at bygge et nyt fængsel på Færøerne. Det følger af regeringsgrundlaget, at der arbejdes efter, at et nyt fængsel kan være etableret i 2029. Projektet er

aktuelt i planlægningsfasen, som løber i 2023, og der er indledt dialog med Færøernes landsstyre om mulig placering af fængslet.

Rets håndhævelsesloven blev sat i kraft for Færøerne 1. juli 2022. Den skal sikre en bedre og mere tidssvarende regulering på Færøerne af retshåndhævende myndigheds behandling af personoplysninger. Der er dermed etableret et mere ensartet databeskyttelsesniveau på Færøerne og i Danmark, der smidiggør udveksling af oplysninger mellem myndigheder. Herudover er ændringer i ombudsmandsloven sat i kraft for Færøerne den 1. juli 2022.

Justitsministeriet har den 26. januar 2023 fremsat forslag til en straffuldbyrdelseslov for Færøerne samt et følgelovforslag, der bl.a. indeholder ændringer i anden lovgivning som følge af forslaget om en straffuldbyrdelseslov. Herudover indeholder følgelovforslaget en række ændringer af retsplejeloven og retsafgiftsloven som følge af, at Justitsministeriet vil udstede en anordning, der indeholder en større opdatering af konkurslov for Færøerne.

1.3 Overtagelse af sagsområder

Færøernes nye landsstyre ønsker ifølge koalitionsgrundlaget at overtage sagsområderne lufttrafikkontrol, fyrvæsen, søret og epidemi samt forberede en overtagelse af landslægeområdet.

2. GRØNLAND

2.1 Grønlands økonomi

Grønlands økonomi er i højkonjunktur og er kommet bedre gennem de senere års kriser end mange andre lande. Ledigheden er lav, og der er pres på arbejdsmarkedet. De offentlige finanser ventes at balancere i år efter underskud i årene med covid-19. Finanspolitikken er fortsat ikke holdbar på længere sigt.

Finanspolitisk holdbarhed mv.

Grønlands Økonomiske Råd (Rådet) præsenterede i efteråret 2022 resultaterne af en ny beregning af den finanspolitiske holdbarhed. Den økonomiske udvikling i Grønland vil over de næste årtier være præget af fald i arbejdsstyrken og beskæftigelsen, som følge af faldende befolkningstal, flere ældre og færre yngre. Det vil lægge et markant pres på de offentlige finanser. Beregningerne viser, at holdbarhedsudfordringen udgør 5¼ pct. af BNP svarende til, at der på sigt mangler finansiering på ca. 1 mia. kr. årligt. Udviklingen er på linje med tidligere beregninger og viser reformbehovet i den offentlige økonomi.

Beregningseksempler viser, at fx en reform af tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet, hvor antallet af år som alderspensionist fastholdes på det nuværende niveau, kan bidrage til at styrke holdbarheden med 1¾ pct. af BNP. En sådan

levetidsindeksring af pensionsalderen vil betyde et markant løft i arbejdsstyrken og beskæftigelsen, og dermed i skatter og afgifter. Pensionsalderen i Grønland blev i 2021 forhøjet fra 66 år til 67 år.

Gennemføres der fx nulvækst i det offentlige forbrug over en 5-årig periode, så vil holdbarheden kunne forbedres med 1¼ pct. af BNP. Den lavere offentlige realvækst vil frigøre arbejdskraft til de private erhverv. Den betydelige effekt skyldes også, at det offentlige forbrug udgør næsten 45 pct. af BNP. Det kan dog være vanskeligt at gennemføre større generelle effektiviseringer i den offentlige sektor bl.a. som følge af efterspørgsel efter velfærdsydelser og de udfordringer, som følger med en mindre befolkning fordelt over et stort landområde.

Naalakkersuisut har igangsat et arbejde med en holdbarheds- og vækstplan, der bl.a. vil indeholde reformforslag på uddannelses-, beskæftigelses- og socialområdet samt initiativer, der kan bidrage til at modernisere den offentlige sektor. Holdbarheds- og vækstplanen ventes fremlagt i efteråret 2023, og vil blive afstemt med en reform på skatte- og afgiftsområdet.

Der er især udfordringer på arbejdsmarkedet, som bl.a. har baggrund i uddannelsesområdet. Antallet af fuldtidsbeskæftigede i Grønland er forholdsvis lav samtidig med, at der er fuld beskæftigelse for alle med arbejdsmarkedsrelevante kvalifikationer. Det er udtryk for mismatch- og incitamentsproblemer, og det er ifølge Rådet afgørende, at uddannelsesniveaet øges, og at flere får en kompetencegivende uddannelse efter folkeskolen. Uddannelse medfører højere indkomst og udskyder også tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet. Det styrker væksten og holdbarheden i økonomien.

Der anvendes mange ressourcer på uddannelsesområdet, og flere fuldfører en uddannelse end tidligere. Men der er fortsat mange unge, som ikke kommer i gang med en uddannelse eller starter sent, og der er et højt frafald. Der er ifølge Rådet store geografiske forskelle mellem skolerne i de muligheder børnene har og mange elever opnår ikke de grundlæggende faglige forudsætninger i folkeskolen til at komme videre i uddannelsessystemet.

En bredere erhvervsstruktur med nye indtægter er også væsentlig for at opnå en mere holdbar og selv bærende økonomi. Turisme er et af Naalakkersuisuts indsatsområder, og antallet af flypassagerer var i 2022 stort set tilbage på niveauet fra før covid-pandemien. Turisme udgør dog fortsat kun en mindre del af Grønlands økonomi.

De nye atlantlufthavne i Nuuk og Ilulissat planlægges i drift ultimo 2024 og ventes at bidrage til erhvervsudvikling, herunder turisme. Selvstyret ejer to tredjedele af lufthavnene, mens staten ejer en tredjedel. Staten er ud over ejerandel engageret i projektet med genudlån og en garanti på et lån i Den Nordiske Investeringsbank. Staten gav i 2022 tilsagn om et forhøjet genudlån på 0,6 mia. kr. til projekterne som

følge af meromkostninger. Der kan dermed samlet optages genudlån for godt 1 mia. kr. Statens engagement medvirker til at øge projektets finansielle robusthed og reducerer renteudgifter og risiko for selvstyret.

Kontrollen med overflyvende lufttrafik i Grønland i det øvre lufttrum varetages i dag fra hhv. Canada og Island. Efter ønske fra Naalakkersuisut er det besluttet, at arbejde for, at en varetagelse af lufttrafikken over Grønland fuldt ud sker fra Grønland fra 2031, herunder ved etablering af en kontrolcentral i Grønland. Varetagelsen af lufttrafikkontrollen ventes at kunne skabe op mod 100 nye arbejdspladser.

Mineralområdet er også et fokusområde for Naalakkersuisut for nye arbejdspladser og indtægter. Der er et mineralpotentiale i Grønland, og der har i en årrække været store forventninger, men der er endnu ikke realiseret minedrift af væsentlig samfundsøkonomisk betydning.

Det vigtigste private erhverv i Grønland målt på beskæftigelse, værdiskabelse og eksport er fiskeriet, som også

Tabel 2. Landskassens drifts- og anlægsbudget (DA), 2020-2026. Mio. kr.

	R	R	FL	FL	BO	BO	BO
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Indtægter i alt	7.431	7.169	7.397	7.623	7.665	7.724	7.729
- Statens tilskud	3.911	3.943	3.986	4.142	4.142	4.142	4.142
Driftsudgifter mv.	6.896	6.811	6.855	7.136	7.114	7.123	7.098
Anlægsudgifter	366	495	525	471	529	529	529
DAU-saldo	168	-137	18	16	22	73	102
DA-saldo	-135	-150	8	6	12	63	92

Kilde: Grønlands Selvstyre. Finanslov for 2023.

Det følger af budget- og regnskabsloven, at der som minimum skal være balance på DA-saldoen i finanslovsperioden 2023-2026. Reglerne indebærer også, at realvæksten i landskassens udgifter ikke må overstige 1 pct. for 2023 og 2 pct. for perioden 2023-2026.

På FL23 er der bl.a. prioriteret forbedringer for børn og unge, herunder initiativer for den gruppe af unge, som ikke kommer videre efter folkeskolen, midler til en grønlandsk medarbejder ved Kongeriget Danmarks faste repræsentation ved NATO og ekstra midler til ICC under den grønlandske formandsperiode (2022-2026). Naalakkersuisut har herudover fået bemyndigelse til at optage lån eller stille garantier på samlet 1,5 mia. kr. til gradvist at nedbringe renoveringsbehovet i selvstyrets udlejningsboliger. Der er betydelig politiske bevågenhed på det omfattende efterslæb på vedligeholdelse af offentlige boliger, havne og anden infrastruktur.

Der er også store udfordringer og investeringsbehov på sundhedsområdet. Prioritering af midler til området er dog udskudt, til sundhedskommissionen har færdiggjort sin betænkning i foråret 2023.

Statens tilskud udgør 4,1 mia. kr. i 2023 eller godt halvdelen af landskassens indtægter. Staten varetager herudover 30

har stor betydning for landskassens skatte- og afgiftsindtægter. Provenuet fra fiskeriafgifter har de seneste år udgjort ca. 400 mio. kr. årligt.

I september 2021 fremlagde Fiskerikommissionen en række konkrete forslag til reformer af fiskeripolitikken, og Naalakkersuisut forventer i forlængelse heraf at fremlægge forslag til en ny fiskerilov på efterårssamlingen 2023. Rådet har tidligere bemærket, at det er afgørende, at der følges op på kommissionens anbefalinger for at sikre et mere bæredygtigt fiskeri og et større samfundsøkonomisk afkast. Det er en forudsætning for en mere holdbar og selv bærende økonomi.

Offentlige finanser

Der budgetteres på FL23 med balance på drifts- og anlægs-saldoen (DA) i 2023, jf. tabel 2.

sagsområder, som kan overtages af selvstyret. Områderne omfatter bl.a. finansielle forhold, politi, retsvæsen og kriminalforsorgen. Udgifterne til områder, der kan overtages, udgør skønmæssigt over ½ mia. kr. årligt for staten. Rigsmyndighederne varetager også områder, som ikke kan overtages inden for rammerne af grundloven. Det gælder bl.a. udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken. På forsvarsområdet anvender Danmark over ½ mia. kr. årligt i Grønland. Det beløb vil stige yderligere med Arktis-kapacitetspakken ligesom det kommende forsvarsforlig også kan føre til en stigning.

Naalakkersuisut blev på efterårssamling 2021 bemyndiget til at optage lån til nye vandkraftprojekter ved Nuuk og Qasigiannguut/Aasiaat. Projekterne vil kunne øge andelen af vedvarende energi i den offentlige forsyning fra ca. 70 pct. til ca. 90 pct. Vandkraftprojekterne har et meget stort økonomisk omfang i forhold til Grønlands økonomi og nødvendiggør betydelig låntagning. Der er samtidig tale om samfundskritisk infrastruktur. Det er anført i regeringsgrundlaget, at regeringen noterer sig hensigtserklæring af 15. marts 2022 mellem regeringen og Naalakkersuisut, hvoraf det følger, at det skal afdækkes om – og i givet fald, hvordan – man fra dansk side kan bidrage i forbindelse med finansiering af projekterne. Det er forventningen, at de samlede omkostnin-

ger til projekterne vil udgøre 4,6 mia. kr. Der sigtes efter at have gennemført afdækningen af et muligt dansk finansieringsbidrag til projekterne inden udgangen af 2023.

Selvstyret, kommunerne og de selvstyrejede selskaber havde i 2021 en samlet bruttogæld på 5,6 mia. kr. eller 27 pct. af BNP, mens nettogælden udgjorde 3,4 mia. kr. eller knap 17 pct. af BNP, hvilket er lavt internationalt set. Gælden er i de selvstyrejede selskaber, mens landskassen har en nettoformue på ca. 1 mia. kr. Bruttogælden er øget betydeligt de senere år i takt med investeringer i de selvstyrejede selskaber og lufthavnsprojekterne i Nuuk og Ilulissat, og den ventes at stige yderligere til knap 8,7 mia. kr. i 2024. Hertil kommer låneoptag til vandkraftprojekterne. Grønland har

ansvaret for den økonomiske politik og beslutter selv, hvordan det offentlige budget finansieres.

Konjunkturudviklingen

Grønland er kommet bedre gennem de senere års kriser end mange andre lande. Det er især de store bygge- og anlægsinvesteringer i lufthavne og anden infrastruktur, der – sammen med gode tider i fiskeriet – har holdt aktiviteten oppe. Turismen har samtidig været i fremgang igen efter et par tabte sæsoner i 2020 og 2021. Det er Rådets vurdering, at der i 2022 var en real vækst i BNP på 1 $\frac{3}{4}$ pct., *jf. tabel 3.*

Tabel 3. Forsyningsbalancen 2018-2023. Årlig realvækst i pct.

	Andel af BNP i 2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Privat forbrug	35,5	1,5	-0,1	1,6	1,5	1,0	0,1
Offentligt forbrug	44,7	3,0	4,4	-2,1	1,0	0,4	0,4
Bruttoinvesteringer	32,3	-6,9	53,3	5,9	3,3	5,2	-4,6
Eksport af varer og tjenester	36,4	3,6	-10,4	-6,2	1,5	2,0	2,0
Tilgang/endelig anvendelse	148,8	1,7	6,8	-0,7	1,7	2,0	-0,6
Import af varer og tjenester	48,8	2,4	14,5	-2,8	2,8	2,5	-3,0
Bruttonationalprodukt (BNP)	100,0	0,6	2,3	0,4	1,2	1,8	0,8

Kilde: Grønlands Statistik. 2019-2020 er foreløbige tal. 2021-2023 er skøn fra Grønlands Økonomiske Råd fra januar 2023. BNP er foreløbig opgjort til 20,1 mia. kr. i 2020.

Udviklingen afspejles på arbejdsmarkedet, hvor ledigheden har været faldende i en årrække og udgjorde 3,7 pct. i 2021. Ledigheden er faldet yderligere i 2022, og er aktuelt på et historisk lavt niveau. Der er dog fortsat store regionale forskelle. Presset på arbejdsmarkedet er markant i Nuuk, mens der fortsat er betydelig ledighed på Østkysten og i Sydgrønland, hvor den økonomiske udvikling er væsentlig svagere. Ledigheden er især betinget af strukturelle forhold, *jf. ovenfor.*

Inflationen er fortsat forholdsvis afdæmpet i Grønland sammenlignet med andre lande. Forbrugerpriserne var 2,7 pct. højere i januar 2023 end året før. Det skyldes i høj grad, at energiforsyningen udgøres af vandkraftværker og mindre lokale diseldrevne kraftværker. Det selvstyrejede selskab Polaroil har forsyningspligten til levering af olie- og dieselprodukter i Grønland, og selskabet indgik før krigen i Ukraine prissikringsaftaler for perioden 2021-2023. Med en stor import er det dog ikke muligt at afskærme Grønland fuldt ud fra den globale inflation, og visse steder ses der nu tydelige prisstigninger, bl.a. på fragtrater, byggematerialer, fødevarer og forbrugsgoder. Rådet vurderer, at inflationen i Grønland vil blive på lidt over 5 pct. i 2023.

I 2023 ventes der en vækst i real BNP på $\frac{3}{4}$ pct., og dermed en mere afdæmpet økonomisk udvikling. Bygge- og anlægsinvesteringerne vil forblive på et højt niveau som følge

af bl.a. lufthavsbyggerierne, mens de øvrige investeringer, herunder på boligområdet ventes at aftage på grund af de stigende renter. Samtidig vil den tiltagende inflation reducere købekraften og dermed formentlig også efterspørgslen og forbruget.

Grønlands befolkning udgjorde 56.609 pr. 1. januar 2023. Antallet af indbyggere i Grønland har stort set været konstant i en lang årrække. I Nuuk steg folketallet med 341 personer i 2022, og der bor nu 19.604 eller en tredjedel af befolkningen. I 2022 boede der 16.801 personer i Danmark, som er født i Grønland. En fjerdedel af den grønlandsk fødte befolkning bor således i Danmark.

2.2 Historisk udredning af forholdet mellem Danmark og Grønland samt spiralsagen

Naalakkersuisut og regeringen underskrev den 9. juni 2022 fælleserklæring om historisk udredning af forholdet mellem Danmark og Grønland. Udredningen skal omhandle de væsentligste politiske beslutninger, begivenheder og øvrige forhold i perioden fra 1945 til nu, som medvirkede til at præge udviklingen af Grønland, forholdet mellem Grønland og Danmark, eller som fik konsekvenser for den grønlandske befolkning. På møde mellem statsministeren og formanden for Naalakkersuisut den 18. januar 2023 var der enighed om, at arbejdet fortsat skal prioriteres. Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke og Uddannelses-

og Forskningsministeriet udarbejder i fællesskab udkast til kommissorium.

Naalakkersuisut og regeringen indgik i september 2022 aftale om at få udarbejdet en uvildig udredning af den såkaldte spiralsag. Grønlandske kvinder og unge piger fik fra 1960'erne og frem opsat en svangerskabsforebyggende spiral. Det gjaldt også grønlandske elever, der opholdt sig i Danmark på bl.a. efterskoler. Udredningen skal afdække den historiske kontekst for denne praksis frem til og med 1991, hvor Grønland overtog sundhedsområdet, beslutningsforløbet og gennemførelsen af initiativet. Derudover skal den afdække det retlige, sundhedsfaglige og administrative grundlag for opsætning af spiraler på daværende tidspunkt.

2.3 Styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland

Arbejdet med at implementere de 16 anbefalinger fra 2020-rapporten om det grønlandsk-danske tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland fortsatte i 2022, og flere af initiativerne er gennemført. Regeringen ønsker at samarbejde med Naalakkersuisut om indsatsen i forhold til udsatte børn og unge i Grønland, jf. regeringsgrundlaget.

Der blev på FL22 afsat 16,9 mio. kr. i perioden 2022-2024 til et pilotprojekt med børnevenlig og tværfaglig udredning af børn, der har været udsat for overgreb i Grønland. Indsatsen er forankret i børnehuse i tilknytning til de lokale børne- og familiecentre. Grønlands Politi er samarbejdspart, herunder i forhold til at sikre, at der etableres videoafhøringsfaciliteter i børnehuse.

2.4 Socialt udsatte grønlændere i Danmark

Der skønnes at være 1.000-1.500 socialt udsatte grønlændere i Danmark.

I aftale om udmøntning af SSA-reserven for 2022-2025 blev der afsat 21,8 mio. kr. til initiativet ”ICM-støtte (Intensive Case Management) til unge i hjemløshed og unge i risiko for hjemløshed. Målgruppen er unge, herunder unge med grønlandsk oprindelse, i alderen 17-25 år, som lever i hjemløshed eller er i risiko for hjemløshed. Ansøgerkredsen er kommuner. Alle midlerne i puljen udmøntes i 2023.

I aftale om udmøntning af SSA-reserven for 2023-2026 blev der afsat 7,8 mio. kr. til styrkelse af sagsbehandlingen og samarbejdet i børnesager med grønlandske familier i danske kommuner, herunder tilpasning og oversættelse af to psykologiske test, oplysningsmateriale på grønlandsk til forældre og børn samt til et rådgivningsteam forankret i Foreningen Grønlandske Børn.

2.5 Justitsområdet i Grønland

Rigspolitiet besluttede i 2022 at tildele flere ressourcer til Grønlands Politi med henblik på at styrke politikredsen. An-

tallet af politibetjente vil blive øget og stabsfunktionen styrket. Justitsministeren vil løbende vurdere behovet for fortsat at udvikle politiet i Grønland.

Grønlands Politi har gennemført initiativer, der skal forbedre rekruttering, bemanning og materiel samt etableret en ny fartøjsflåde. Grønlands Politi råder nu over fem hurtiggående fartøjer og én politikutter. Modernisering af Grønlands Politis bygninger er også videreført i 2022, hvor bl.a. byggeriet af en ny politistation i Ilulissat er igangsat. Renovering af stationer og detentioner forløber planmæssigt, og der resterer renovering på tre lokationer, som ventes gennemført i 2023.

Kriminalforsorgen har i 2022 gennemført en opfølgning på en undersøgelse fra det Nationale Forskningscenter for Velfærd (VIVE) vedr. belastningsreaktioner hos bl.a. anstaltsbetjente. Opfølgningen viser et markant fald i antallet af psykiske belastningsreaktioner hos anstaltsbetjente.

Domstolsstyrelsen har i juli 2022 igangsat et projekt med at implementere e-boks og Ny generation Digital Post (NgDP) ved Grønlands Domstole, så det bliver muligt at sende og modtage digitale postforsendelser til og fra grønlandske og danske borgere, myndigheder og virksomheder.

Der er ved lov nr. 572 af 10. maj 2022 gennemført en række ændringer af retsplejelov for Grønland, kriminallov for Grønland og forskellige andre love. Med loven er politireformen gennemført for Grønlands Politi, så politikredsen nu er sidestillet med de øvrige politikredse. Den Uafhængige Politiklagemyndighed har fået kompetence i Grønland, og loven har også styrket forurettedes retsstilling i kriminalsager bl.a. ved at indføre en generel vejlednings- og underretningsspligt for politiet over for forurettede eller dennes efterladte nære pårørende.

Derudover er en række anbefalinger fra en grønlandsk-dansk arbejdsgruppe gennemført med loven, hvilket bl.a. indebærer en forhøjelse af foranstaltningens niveauet for voldtægt af personer under 18 år. Der er også skabt hjemmel til at anbringe seksualforbrydere i Anstalten i Nuuk, hvor der er etableret motivationsbehandlingspladser for at forebygge yderligere seksuelle overgreb. Desuden er der med loven bl.a. gennemført initiativer ved kriminalforsorgen med det formål at modvirke alkohol- og narkotikamisbrug i anstalterne.

Justitsministeren fremsatte i februar 2023 et lovforslag, der bl.a. indfører en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, ligesom der med lovforslaget lægges op til ændringer, der har til formål at lette behandlingen af kriminalsager, herunder ved at indføre tilståelsesager og øget mulighed for at afsige udeblivelsesdomme. Endelig har lovforslaget til formål at gennemføre de konsekvensændringer, der er nødvendige for, at arveloven, dødsboskifteloven og ægtefællesskifteloven mv. kan sættes i kraft for Grønland ved kongelige anordninger.

Justitsministeriet har endvidere udarbejdet lovforslag om implementering af National Enhed for Særlig Kriminalitet

(NSK) i Grønland og indførelse af en bestemmelse om psykisk vold i kriminallov for Grønland. Disse lovforslag er forelagt selvstyret.

2.6 Oprydning af tidligere amerikanske militære lokaliteter

Naalakkersuisut og regeringen indgik i januar 2018 aftale om oprydning på tidligere amerikanske militære lokaliteter i Grønland, som ikke længere er i anvendelse, og som ikke er overdraget til andre eller omfattet af øvrige aftaler. I 2018 blev der i samarbejde med grønlandske myndigheder udarbejdet en foreløbig besigtigelsesliste med 18 lokaliteter. Der er i forsvarsforliget 2018-2023 afsat 180 mio. kr. til oprydningen, hvoraf 32,2 mio. kr. er forbrugt ved udgangen af 2022.

Der er siden 2018 gennemført en række oprydningsaktiviteter og miljøvurderinger. Der er bl.a. fjernet store mængder affald ved Ikateq i Østgrønland samt fra Marraq syd for Nuuk, og der er fjernet efterladt materiel fra en lokalitet ved Ittoqqortoormiit (Hvalrosbugten). Der er endvidere gennemført besigtigelser og igangsat forberedelse til oprydningsaktiviteter på yderligere otte lokaliteter. Oprydningsopgaverne er bl.a. udfordret af en kort arbejdsæson på vanskeligt tilgængelige lokaliteter og i en periode også covid-restriktioner. Det tages samtidig hensyn til, at Grønlands Nationalmuseum og Arkiv efter behov skal besøge lokaliteternes kulturværdi og kan indlede fredningssag eller anbefale sikring af kulturværdier uden formel fredning. Der skal i henhold til aftalen fra 2018 udarbejdes en evalueringsrapport i 2023 til Naalakkersuisut og regeringen om bl.a. implementeringen af aftalen og behovet for at videreføre arbejdet.

2.7 Energiområdet i Grønland

I maj 2022 indgik Naalakkersuisut og Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet en aftale, der skal styrke samarbejdet om at bidrage til global grøn omstilling, sikre udvikling og udbredelse af energiteknologier samt vise vejen mod klimaneutralitet for begge lande. Aftalen har foreløbigt skabt ramme for sparring om udbudsprocesser i forbindelse med vedvarende energi og Power-to-X.

2.8 Varsling af farligt vejr og opdatering af kort

Der blev på FL21 afsat 1,0 mio. kr. årligt i perioden 2021-2024 til at forbedre varsling af farligt vejr i Grønland. Som en del af initiativet har Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) i 2022 etableret varsling af kraftig vind og isslag til myndigheder. I løbet af 2023 vil varslingen også blive etableret til borgere på dmi.dk. Herudover leder DMI et forskningsprojekt for varsling af sneskred i Grønland. I løbet af 2023 opsættes lavinevarsling på to test-lokationer med henblik på vurdering og udbredelse til hele Grønland.

En væsentlig forudsætning for søfart og sejladsikkerhed i Arktis er pålidelige søkort. Geodatastyrelsen har siden

2009 haft en samarbejdsaftale med Grønlands Selvstyre om at modernisere og opdatere søkort i det sydvestlige Grønland (Kap Farvel-Upernavik), så de er egnet til moderne navigation til gavn for civile, suverænitethåndhævelse og erhvervsudvikling. Ved udgangen af 2022 er der produceret 49 af de i alt 73 søkort, som aftalen omfatter. De resterende 24 søkort skal senest være udarbejdet ved udgangen af 2026.

Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur har ved udgangen af 2022 afsluttet et projekt til 62 mio. kr., hvor nye landsdækkende grønlandske digitale korttjenester og kortblade til print er gjort tilgængelige.

2.9 Overtagelse af sagsområder

Naalakkersuisut besluttede i november 2021 at overtage selskabs-, regnskabs- og revisionsområdet. Erhvervsministeriet har derfor i samarbejde med grønlandske myndigheder iværksat et arbejde med en redegørelse, der bl.a. beskriver de juridiske, økonomiske, organisatoriske og administrative forhold på selskabs-, regnskabs- og revisionsområdet. Når redegørelsen foreligger, vil Naalakkersuisut og Inatsisartut kunne træffe endelig beslutning om en overtagelse af sagsområdet.

Naalakkersuisut har i december 2022 udtrykt ønske om, at der udarbejdes en redegørelse, som beskriver konsekvenserne for Grønland ved at overtage færdselsområdet. Redegørelsen skal bl.a. indeholde en beskrivelse af de juridiske, økonomiske og administrative forudsætninger for en overtagelse, samt hvilke opgaver der skal løses for, at standarden er på niveau med Danmark, men tilpasset grønlandske forhold. Transportministeriet udarbejder redegørelsen i samarbejde med grønlandske myndigheder frem mod sommeren 2023.

Naalakkersuisut udtrykte i december 2022 ønske om, at der udarbejdes en redegørelse, som beskriver konsekvenserne for Grønland ved at overtage formueretten. Redegørelsen skal bl.a. indeholde en beskrivelse af de juridiske, økonomiske og administrative forudsætninger for en overtagelse, samt hvilke opgaver der skal løses for, at standarden er på niveau med Danmark, men tilpasset grønlandske forhold. Justitsministeriet bidrager med indhold til redegørelsen i samarbejde med grønlandske myndigheder frem mod sommeren 2023.

Der blev den 11. maj 2022 indgået aftale mellem regeringen og Naalakkersuisut om overtagelse af sagsområdet vedr. tidens bestemmelse i Grønland. Sagsområdet overtages officielt ved ikrafttrædelse af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse den 25. marts 2023, kl. 22.00 (grønlandsk normaltid).

3. FÆLLES SAMARBEJDS- OG INDSATSOMRÅDER

3.1 Styrket samarbejde på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område

Danmark, Færøerne og Grønland samarbejder på det udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske område inden for rammerne af hjemmestyre- og selvstyreordningerne samt grundloven. Udenrigstjenesten arbejder for hele rigsfællesskabets interesser, og Forsvaret værner om hele rigsfællesskabets sikkerhed. Samarbejdet foregår både bilateralt og i en række internationale fora gennem tæt koordination af landenes interesser.

Regeringen, Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut ønsker et tæt, respektfuldt og ligestillet samarbejde om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik med særlig relevans for Færøerne og Grønland. Deling af klassificeret information er et vigtigt element heri.

Færøernes landsstyre var den 9. juni 2022 vært for det første møde i Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg. Udvalget havde på mødet bl.a. fokus på Ruslands krig i Ukraine og en række konkrete sager, jf. også mødets sluterklæring.

Udvalget er en politisk overbygning på det løbende tætte samarbejde mellem Danmark, Færøerne og Grønland på området. Udvalget giver mulighed for politisk dialog baseret på samme viden, hvorved der kan opnås fælles forståelse for udviklingen i verden og det trusselsbillede, som Danmark, Færøerne og Grønland står over for. Udvalget kan på det grundlag drøfte konkrete hensyn, som hvert land og riget samlet skal tage for at sikre alle tre landes interesser. Med udvalget er der også etableret en ramme for at håndtere sager, der krydser mellem overtagne og ikke-overtagne sagsområder. Det er en ramme, som også udfyldes i det daglige samarbejde.

Statsministeren, lagmanden og formanden for Naalakkersuisut bekræftede på møde den 18. januar 2023, at der er enighed om at videreføre Udenrigs-, Sikkerheds- og Forsvarspolitisk Kontaktudvalg. Det blev samtidig markeret, at Grønland pr. 1. januar 2023 har overtaget formandskabet for udvalget fra Færøerne for 2023.

Samarbejde om USA's engagement i Grønland

Den 16. december 2022 meddelte det amerikanske luftvåben, at servicekontrakten på Thulebasen tildeles selskabet Inuksuk A/S for en 12-årig periode. Kontrakten har en værdi på op til 27,8 mia. kr., og indledtes i begyndelsen af 2023 med fuld overtagelse af drift og vedligehold af Thulebasen pr. 1. oktober 2023. Meddelelsen blev mødt med tilfredshed fra både Naalakkersuisut og regeringen.

I juli 2021 oplyste USA, at man har afsat 10,4 mio. USD til at styrke og udvikle det civile samarbejde med Grønland. De nye midler kom i forlængelse af 12,1 mio. USD, som USA annoncerede i 2020. Der er således etableret et grundlag for at videreudvikle samarbejdet om fx handel, investeringer, økonomiske forhold, energi, råstoffer, uddannelse, turisme og naturforvaltning. Implementeringen af projekterne sker i samarbejde mellem grønlandske og amerikanske myndighe-

der, mens den overordnede udvikling følges i den såkaldte Joint Committee mellem USA og Grønland/Danmark.

Færøernes og Grønlands relationer til EU

EU er en vigtig samarbejdspartner for Færøerne og Grønland, og der arbejdes løbende på at styrke og udbygge relationerne.

Færøerne arbejder fortsat målrettet på at udbygge og styrke samarbejdet med EU, herunder særligt i form af en forbedret handelsaftale. Dialogen mellem EU-Kommissionen og Færøerne om et tættere samarbejde er intensiveret de seneste år, og parterne arbejder på at klarlægge nærmere, hvordan det udbyggede samarbejde konkret kan udformes. Fra dansk side arbejdes der aktivt for at understøtte det færøske ønske om at styrke relationen til EU.

Færøerne har i 2022 indgået aftale med EU-Kommissionen om associering til Horisont Europa, der er EU's centrale program til at finansiere forskning og innovation. Forskning og innovation er bærende elementer i samarbejdet mellem Færøerne og EU.

Færøerne blev i 2022 for første gang inkluderet i Rådets konklusioner om et ensartet udvidet indre marked og EU's forbindelser med vesteuropæiske lande, der ikke er medlemmer af EU. Det betragtes som et vigtigt skridt mod et tættere og bredere samarbejde med EU.

Grønland er knyttet til EU gennem associeringsordningen for oversøiske lande og territorier (OLT). EU-landene vedtog den 5. oktober 2021 rådsafgørelsen for EU's oversøiske lande og territorier inkl. Grønland, der bl.a. afsætter 225 mio. euro til Grønland i EU-budgetperioden 2021-2027. Rådsafgørelsen var resultat af mere end tre års forhandlinger i EU, hvor Grønland og Danmark har arbejdet tæt sammen for at opnå det bedst mulige resultat. Størstedelen af de tildelte budgetstøttemidler (90 pct.) afsættes til selvstyrets initiativer på uddannelsesområdet, mens de resterende midler som noget nyt afsættes til initiativer inden for området grøn vækst.

Herudover vedtog EU-Kommissionen i maj 2022 en formel beslutning om at etablere et EU-kontor i Nuuk. Beslutningen var et positivt resultat af en længere dialog om at styrke og udvide relationerne mellem Grønland, Danmark og EU-Kommissionen. Kontoret skal understøtte det aktuelle samarbejde i forhold til EU's budgetstøtte til Grønland inden for uddannelse og grøn vækst og identificere nye samarbejds muligheder. Kontoret forventes etableret i 2023.

Naalakkersuisut og EU-Kommissionen drøfter endvidere et styrket samarbejde på området for kritiske mineraler.

Endelig har Grønland og EU en fiskeripartnerskabsaftale om bæredygtigt fiskeri med tilhørende protokol, der tilsammen regulerer EU's fiskeri i grønlandsk farvand samt EU's betaling herfor. Den nuværende aftale for perioden 2021-2026

og protokol for perioden 2021-2024 blev indgået i januar 2021, og det ventes, at EU-betalingen til Grønland for fiskerirettigheder og budgetstøtte til fiskerisektoren samlet set vil udgøre 99 mio. euro i den seksårige periode. Dertil kommer licensbetaling til Grønland fra rederier i EU.

International samhandel

Færøerne arbejder på at indgå flere og bedre handelsaftaler med en række tredjelande.

Grønland indledte i 2022 forhandlinger med UK om en handelsaftale som fast retlig ramme for samhandlen og samarbejdet mellem parterne post-Brexit. Fra grønlandsk side håber man, at forhandlingerne kan afsluttes i 2023. Fra dansk side samarbejder man med Grønland om relevante dele af arbejdet.

Samarbejdet på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) vurderede i 2022, at krigen i Ukraine vil påvirke udviklingen i Arktis og skabe et mere ustabil sikkerhedsklima. Trods tab i Ukraine fastholder Rusland sin styrkeposition i Arktis, men vurderes fremadrettet at blive mere økonomisk og politisk afhængigt af Kina, hvilket kan betyde, at Rusland må tilbyde Kina større adgang til Arktis end tidligere. Samtidig ser USA fortsat Arktis som en sikkerhedspolitisk udfordring. Samlet set peger det i retning af øget militær tilstedeværelse i regionen fra både Vesten og Rusland.

Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut har udtrykt klar fordømmelse af Ruslands krig i Ukraine og tilsluttet sig EU's sanktioner over for Rusland, der er koordineret med en række øvrige vestlige lande.

Samarbejdet med Rusland i Arktisk Råd har været sat i bero siden den 3. marts 2022. Der er tæt koordination mellem Danmark, Færøerne og Grønland om den videre dialog med de øvrige ligesindede arktiske stater om, hvordan arbejdet i Arktisk Råd kan fortsættes under de givne omstændigheder, så Rådets beståen og funktionsdygtighed også sikres på længere sigt.

Politiets Efterretningstjeneste (PET) vurderede i 2022, at russisk og kinesisk efterretningsvirksomhed, herunder spionage og påvirkningsaktivitet, udgør en trussel mod visse danske, færøske og grønlandske myndigheder, beslutningstagere, virksomheder og forskningsinstitutioner i Arktis og Nordatlanten.

For at imødegå truslen fra efterretningsaktivitet rådgiver PET løbende færøske og grønlandske myndigheder samt rigsmyndigheder. PET gennemfører i den forbindelse bl.a. kurser om god sikkerhedskultur, briefinger om spionagetruslen og gennemgange af den fysiske sikkerhed. Rådgivningen omfatter også relevante virksomheder, uddannelsesinstitutioner og politiet.

PET og FE har løbende dialog med de færøske og grønlandske myndigheder samt rigsmyndighederne om den overordnede sikkerhedspolitiske udvikling og den specifikke trussel mod Færøerne og Grønland samt rigsfællesskabet generelt. PET og FE har i samarbejde med Lagmandens Kontor og Formandens Departement udarbejdet et fælles årshjul for briefinger af politikere og embedsfolk om bl.a. den overordnede sikkerhedspolitiske udvikling og den specifikke trussel mod Færøerne og Grønland samt rigsfællesskabet.

Samarbejdet på det forsvarspolitiske område

Forsvaret varetager myndighedsopgaver på Færøerne og i Grønland, bl.a. i form af farvandsovervågning og suverænitetshævdelse. Forsvaret bidrager også til at løse en række øvrige opgaver som følge af sin tilstedeværelse, herunder fiskeriinspektion, støtte til politiet samt eftersøgnings- og redningstjeneste. Fx bistod Forsvaret i februar 2022 Landsapoteket i Nuuk med at sejle covid-vacciner til bygder i det sydlige Grønland. Forsvaret varetager også søopmåling og opgaver på havmiljøområdet i Grønland.

Implementeringen af Arktis-kapacitetspakke fra 2021 er igangsat og vil forløbe parallelt med indfasningen af det kommende forsvarsforlig. Den 10. maj 2022 indgik Naalakkersuisut og Forsvarsministeriet en aftale om principperne for Arktis-kapacitetspakke i Grønland, og den 9. juni 2022 indgik Forsvarsministeriet en aftale med Færøernes landsstyre om opstilling af en luftvarslingsradar på Færøerne. Forsvarsministeriet er i dialog med Færøerne og Grønland om implementering af initiativerne i pakken.

Der er fortsat stigende militær interesse for Arktis og Nordatlanten. I 2022 var der således flere amerikanske flådebesøg på Færøerne. I juni 2023 afvikles et møde i NATO Science and Technology Organisation samt NATO Innovation Challenge i Nuuk.

Forberedelsen til det kommende forsvarsforlig er igangsat med afsæt i rapporten fra den sikkerhedspolitiske analysegruppe, hvor både Færøerne og Grønland var repræsenteret. Regeringen vil indgå i en tæt dialog med, og inddrage, Færøernes landsstyre, Naalakkersuisut og de nordatlantiske folketingsmedlemmer om relevante forhold i Nordatlanten og Arktis i forbindelse med forhandlingerne om det kommende forsvarsforlig, jf. regeringsgrundlaget.

Cyberområdet

Fremmede stater og kriminelle hackere udgør en vedvarende og alvorlig cybertrussel mod hele rigsfællesskabet. I 2022 var der fx flere cyberangreb i Grønland, som påvirkede samfundsvigtige funktioner. Center for Cybersikkerhed (CFCS) yder løbende rådgivning til Færøerne og Grønland om cyber- og informationssikkerhed, herunder rådgivning vedr. beskyttelsen af kritisk it-infrastruktur. For at styrke rådgivningsindsatsen har CFCS etableret et nordatlantisk rådgivningsteam. CFCS og Grønlands Digitaliseringsstyrel-

se indgik den 28. september 2022 en samarbejdsaftale, der konkretiserer den fælles indsats for at styrke Grønlands cyberforsvar. CFCS er også løbende i dialog med færøske myndigheder og virksomheder om cybersikkerhed, hvilket bl.a. har resulteret i en række konkrete samarbejdsområder.

3.2 Opdatering af lovgivning og fjernelse af grænsehindre

Regeringen har iværksat, at alle ministerier gennemgår deres ressource med henblik på et samlet tværgående overblik over evt. udeståender i lovgivningsarbejde og lignende og en konkret plan for at håndtere dette, ligesom regeringen ønsker at fortsætte arbejdet med at løse grænsehindre inden for rigsfællesskabet, jf. regeringsgrundlaget. I begge tilfælde skal opgaverne løses i samarbejde med Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut.

3.3 Styrket forskning i klima, miljø, energi og havet

Der er i 2023 afsat 33,3 mio. kr. til aktiviteter under Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF) ved DMI, som bl.a. fortsat skal fokusere på ekstremt vejr og klimaforandringer i Arktis, herunder afsmeltning af indlandsisen og udvikling i havisen samt indsamling af lange tidsserier af klimaobservationer. NCKF's forskning skal også styrke datagrundlaget for klimatilpasning i Grønland.

Der er i 2023 afsat 20,4 mio. kr. til Program for overvågning af Grønlands Indlandsis og det tidligere amerikanske Greenland Climate Network (PROMICE/GC-NET), som monitorer klimaforandringer og massebalance af Indlandsisen i Grønland. Aktiviteterne udføres i samarbejde mellem GEUS og ASIAQ (Grønlands forundersøgelser).

I aftale om forskningsreserven for 2022 blev der afsat i alt 17 mio. kr. til at styrke Danmarks engagement i Arktis. Midlerne er bl.a. målrettet den arktiske forsknings internationale synlighed og gennemslagskraft samt den nationale koordination af den arktiske forskningslogistik. Derudover har Uddannelses- og Forskningsministeriet udmøntet midler til de arktiske forskningsstationer i Grønland, samarbejdet inden for Arktisk Universitet (UARctic) og kapacitetsopbygning i relation til arktisk forskning, herunder i Grønland.

Gennem Klimastøtte til Arktis under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet blev der i 2022 anvendt 17 mio. kr. til bl.a. langsigtede arktiske klimaundersøgelser ved Færøerne og i Grønland. De konkrete indsatser gennemføres af færøske, grønlandske og danske videns- og forskningsinstitutioner. De langsigtede indsatser har væsentlig betydning for forståelsen af, hvordan klimaforandringerne påvirker Arktis og bidrager til rigsfællesskabets klimaforskningsindsatser i bl.a. Arktisk Råd.

Gennem Miljøstøtte til Arktis under Miljøministeriet blev der i 2022 udmøntet 30 mio. kr. til bl.a. langsigtede arktiske miljø- og naturundersøgelser ved Færøerne og i Grøn-

land. De konkrete indsatser gennemføres af færøske, grønlandske og danske videns- og forskningsinstitutioner. De langsigtede indsatser bidrager til internationale natur- og miljøkonventioner, Arktisk Råd og andre relevante fora og er væsentlige for forståelsen af, hvordan miljø, natur og klimaforandringerne påvirker befolkningen i Arktis og regionens økosystemer, herunder marine økosystemer.

3.4 Styrket kendskab til rigsfællesskabet på kultur- og undervisningsområdet

Der er på finanslovene afsat i alt 121 mio. kr. i perioden 2019-2025 til initiativer målrettet Færøerne og Grønland inden for kultur- og undervisningsområdet, bl.a. for at styrke kendskabet til rigsfællesskabet, herunder for børn og unge. Det er bl.a. initiativer, der kan øge viden om Færøerne og Grønland, fx produktion af dokumentarfilm, tilskud til unges studierejser og højskoleophold, samt initiativer som kan styrke kendskabet til færøsk og grønlandsk kultur og sprog.

Folketinget har besluttet at tilføje et kanonpunkt om Færøerne og Grønland til den obligatoriske historiekanon i folkeskolen. Der var i 2021 nedsat et kanonudvalg, som udarbejdede anbefalinger til et kanonpunkt. På baggrund af høringssvar, der angav, at kanonpunktets indhold manglede et nutidsrettet fokus, blev det besluttet, at kanonudvalget skulle genetableres. Kanonudvalget har i 2022 udarbejdet et nyt kanonpunkt med et mere nutidsrettet fokus på rigsfællesskabet. Det forventes, at kanonpunktet tilføjes historiekanon med virkning fra skoleåret 2023/2024.

Den 18. november 2022 blev en pulje på 7 mio. kr. til grønlandsk radioproduktion udmøntet. Fra februar 2023 får lyttere i Danmark dermed en ny grønlandssproget radio – Radio Inuna.

3.5 Finansiell regulering mv.

Folketinget har i marts 2023 vedtaget lov for Grønland om gennemførelse af restriktive foranstaltninger over for Rusland og Belarus på sagsområder, der ikke er overtaget. Sanktionerne indføres efterfølgende ved bekendtgørelse. Forslag til lov for Færøerne på områder, der ikke er overtaget, er fremsat i marts 2023 og behandles parallelt i Lagtinget og i Folketinget i første halvår af 2023.

Lov om finansiell virksomhed er opdateret for Grønland fra 2015 frem til lov nr. 1563 af 27. december 2019. Reglerne trådte i kraft den 30. juni 2022. Derudover er hvidvaskloven med undtagelse af enkelte udeståender opdateret frem til lov nr. 553 af 7. maj 2019. De udestående ændringer forventes fremsat på forårssamlingen 2023 i Grønland.

CRR-II loven, der gennemfører en række forordninger vedr. kapitalkrav mv., blev vedtaget på Færøerne den 7. juni 2022 og træder i kraft ved bekendtgørelse i 2023 sammen med kapitalkravspakken (CRD V/BRRDII).

Kapitalkravspakken skal sættes i kraft for Grønland ved ændring af lov om finansiel virksomhed for Grønland. Samtidig med ændringen af lov om finansiel virksomhed for Grønland skal CRR-II loven, der gennemfø-

rer en række forordninger vedr. kapitalkrav mv., sættes i kraft. Begge dele forventes gennemført i sommeren 2023.